

НЕВЕРБАЛЬНА МОВА ЖИТТЯ ЧАРЛІ ЧАПЛІНА КРІЗЬ ПРИЗМУ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ МОВИ

У статті узагальнено погляди відомих балетмейстерів, дослідників сучасної хореографії щодо розвитку хореографії; розкрито жанр «кілотанець» із витоків хореографічного мистецтва та кіно; виявлено взаємозв'язок хореографії і кінематографічного мистецтва.

Ключові слова: сучасна хореографія, хореографія, кіно, кілотанець, мистецтво, рух, жести, міміка.

The article summarizes the views of famous ballet masters, researchers of modern choreography regarding the development of choreography; the genre "film dance" from the origins of choreographic art and cinema is revealed; the relationship between choreography and cinematographic art is revealed.

Key words: modern choreography, choreography, film, film dance, art, movement, gestures, facial expressions.

Кожний вид мистецтва має свої різноманітні форми і види, стилі танцю, специфічні закони відображення життя, свій матеріал і виразні методи.

Хореографічне мистецтво – це мистецтво створення танцю, яке пройшло складний шлях свого розвитку і має велике значення у гармонійному розвитку особистості.

Варто зазначити, що хореографічне мистецтво починало свій розвиток ще у 17-18 ст. Воно постійно здійснювало активний пошук в улагодженні й систематизації танцю; в затвердженні методики позицій (П. Бошан); у виробленні нової театральнотанцювальної мови (Р. Фейе); в експериментах, які здійснював Ж.Ж. Новерру сфері дієвої хореографії [4].

Основним завданням сучасної хореографії є донесення до глядачів почуттів людини, які вони виражають в танці. Адже за її основу виступає – вдосконалений, вільний танець, який не має обмежень. Напрями сучасної хореографії завжди доповнюють один одного.

У дослідженнях Д. Шарикова «особливість сучасної хореографії виступає імпровізаційно-синтезованою структурою, втіленою як:

- імпровізація в танцювальних формах (вільна пластика, класичний, народний, бальний танець – позиції та положення корпусу, рук, ніг, голови, нахили, скручування та перегинання тулуба, кроки, стрибки, біг, оберти);

- синтез балетної традиції кінця XIX ст. (створення балету: libretto, музичне оформлення, хореографія та постановка – pasdetrois, divertissements, dansed'action, класичний, характерний танець, танцювальна пантоміма, художнє оформлення – сценографія та костюми, професійне навчання на основі класичної системи танцю – dansed'ecole) з танцювальними інноваціями першої половини XX ст. (модерн-танець, джаз-танець, хіп-хоп танець, імпровізація з

тканиною, відтворення миттєвості, показ потворного, еротизація, символізація та асоціативний образ, перфоманс);

- новітні форми взаємодії хореографії з іншими мистецтвами, серед яких – синтез, симбіоз, концентрація, трансляційне сполучення;

- синтез всіх видів хореографії: народної – російського, українського, іспанського, польського, італійського, угорського, давньоруського, давньоєгипетського, східного, індійського танцю тощо; класичної – академічних балетних зразків, *pasdedeux* (*entrèe, adagio, variations, coda*); бальної – європейського стандартного танцю (повільний вальс, танго, віденський вальс, фокстрот, квікстеп; латиноамериканського танцю (самба, ча-ча-ча, румба, пасадобль, джайв);

- синтез інших видів мистецтва: образотворчого (живопис, скульптура, дизайн), музики (опера, церковна, рок, популярна, романс), театру (ляльковий, оперета, пантоміма, театр тіней, інтерактивний), принципів поетики кіно (стоп-кадр, зворотній рух дії), відео-арт» [9].

Різноманітні рухи, жести, що пов'язувалися з трудовими процесами, спостереженнями людини над природою, враженнями від навколишнього світу були першими джерелами танцю. Слід зазначити, що хореографічне мистецтво тісно пов'язане з кінематографом, а саме з невербальною формою спілкування – жестами.

Невербальне спілкування та хореографія виступають близькими невербальними мовними системами, які мають свої особливі засоби виразності та поєднують мистецтво пластики тіла та рухів. Разом з тим, їх засоби художньої виразності мають спільну основу, якою постає характер розгортання хореографічного образу, динамічність, часова модальність, і яка дозволяє двом невербальним мовам «співіснувати» в хореографічному образі і посилювати, збагачувати його художній ефект.

Одним із представників поєднання «невербального спілкування у формі жестів і танцювального мистецтва є Чарлі Чаплін. Саме Чаплін і інші актори німого кіно були родоначальниками невербальної комунікації, для них це було єдиним засобом спілкування на екрані. Кожен актор класифікувався як хороший або поганий, судячи з того, як він міг використати жести і інші рухи тіла для комунікації. Навіть після того, як німе кіно відійшло на другий план, а зображення на екранах стало кольоровим, образ бродяги, у якому Чарлі Чаплін постав перед глядачами, вважають класикою світового кінематографа» [3].

У виступах Чарлі Чапліна «хореографічна мова вражає виконавською театральною технікою як на рівні жестів, міміки, так і окремого погляду. Рухи, образи, пластичні жести сприймаються як своєрідні, втілені в танці, а перебіг енергії відчувається від максимального напруження до розрядки і навпаки. В його танцювальних сценах активно використовуються анімаційні прийоми, ефекти кіномонтажу, концепція трансформера тощо, що розширюють художні можливості хореографії у створенні сценічного образу. Самобутні комічні ідеї Чапліна позначені асоціативністю, глибокою символічністю і, водночас,

виключною контекстністю, яка при високому ступені узагальнення і абстрактності образів надає абсолютне розуміння того, що ви дивитесь» [5].

Використання хореографії в кіно, а саме «вплетення танцювальних фрагментів в сюжети фільмів досить поширене. Тут сполучаються всі переваги обох видів мистецтв, при збереженні специфіки танцювальних форм, які, будучи «цитатами», не порушують ходу фільму, а швидше його збагачують» [1].

Як виконання, так і порушення пов'язаних з цим очікувань створює можливість численних художніх значень в кіномистецтві з вкрапленням хореографічних номерів [1]. Тому таким яскравим прикладом є саме Чарлі Чаплін.

У Чапліна є певний набір комічних рухів тіла. «Ось він, врятовуючись від погоні, різко гальмує і в замішанні балансує на одній нозі, залишивши іншу майже перпендикулярно. Ось вибрикує ногами назад і в сторону – знак безтурботності і ейфорії. Намагається недбало спиратися на палицю і трохи не пастиме. Ікає. Почухується. Підтягає штани... І всі ці побутові, нерідко навіть фізіологічно забарвлені рухи невловимо перетворюються в па якогось чудового балету. Надмірна скутість породжує надмірну розмашистість рухів, раптові стрибки, кульбіт, падіння. Але майже в кожному фільмі наступає такий момент, коли його незграбні і несумірні рухи, сполучаючись між собою, раптом невимушено виливаються в танець, химерний і легкий, безглуздий і натхненний» [1].

Ось і наше життя подібне танцю. Все це тому, що наш характер тісно переплітається з мовою тіла. Як і в танцях, так і в житті з'являються нові ідеї, плани, а також щось нове, що хочеться реалізувати в житті. Саме танцююча людина вкладає всю свою душу і емоції в рух. Від наших емоцій залежить те, як ми передамо іншим те, що відчуваємо. Як сказав Жак д'Амбуаз, «танець – це твій пульс, биття твого серця, твоє дихання; це ритм твого життя; це вираження в часі і русі, в щасті, радості, смутку і заздрості...» [2].

Багато людей вважає, що саме танець це щось неймовірне і душевне. Адже танець – один з найпрекрасніших видів мистецтва, одна з найдавніших мов, оволодіти якою при бажанні може кожен з нас. Він є вираженням емоцій, почуттів, розповіддю про події колишнього і майбутнього за допомогою музики, пластики, жестів. Це мистецтво, яке передає глядачам всю пристрасність виконавця твору, його автора, і навіть внутрішній світ.

Підсумовуючи зазначимо, що:

1.«Феномен руху в хореографії виступає як інтегральний компонент мистецтва кіно і мистецтва танцю. Рух є основою формування образного ладу твору кіно і хореографії» [1].

2.На екрані «хореографічне мистецтво, втрачаючи свою початкову елітарність, робиться більш демократичним, зрозумілим глядачу» [1].

3.«Фільми, в яких хореографія є основою для втілення задуму автора, головна умова – кіно і танець не повинні існувати окремо» [1].

3.«Режисер може використати танець і для фіксації якої-небудь ситуації або обмежитися певною кількістю хореографічних номерів» [1].

5. Розширення культурної пропозиції, висока технічна якість, зберігання і відтворення художньої інформації, робить вельми актуальною проблему позиціонування нового жанру – кінотанцю» [1].

6. Імплементация (впровадження) хореографічних образів в кіномистецтві.

Отже, хореографія, скориставшись величезними можливостями кіно, здатна показати танець яскравішим, зробити його більш виразним і динамічним» [1].

Всі особливості хореографічної драматургії, тобто танцювальної мови допомагає донести до глядача саме кінематограф. З його допомогою можна знайти зовсім несподівані ракурси, що підкреслюють танець або інший танцювальний рух, що виражає його головний сенс.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дослідження становлення нового жанру в мистецтві – кінотанцю. Імплементация хореографічних образів в кіновидавництві. Проблема позиціонування кінотанцю у виконавських мистецтвах. Розташування музичних кінофільмів на картах сприйняття.http://4ua.co.ua/culture/yb3ac69a4d43a89521316c27_0.html.

2. Жак Д'Амбуаз цитати. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.cityat.net/avtory/zhak-dambuaaz/>.

3. Невербальна комунікація як складова процесу спілкування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.library.nmu.com/bitstream/pdf>.

4. Повалій Т. Історія хореографічного мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Суми: СПДФО Повалій К. В., 2014. 120 с.

5. Позиціонування жанру кіно танцю на ринку культурних продуктів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://4ua.co.ua/culture/yb3ac69a4d43a89521316c27_0.html.

6. Сидор-Гібелінда О. Українці на венеційській бієнале: сто років присутності. К.: Наш час, 2008. 306 с.

7. Хангельдієва І. Взаємодія і синтез мистецтв. Москва: Знання, 1982, 62 с.

8. Чепалов О. І. Мистецтву танцю – широкі наукові обрії. Культура України. Вип. 42. 2013. С.62-70.

9. Шариков Д. І. Теорія, історія та практика сучасної хореографії: Монографія / Шариков Д. І. – К.: КиМУ, 2010., 208 с.

10. Шариков Д.І.Класифікація сучасної хореографії. К: Видавець Карпенко В.М., Київ – 2008, 168 с.

11. Шариков Д.І. Розвиток сучасної хореографії. Кінознавство, культурологія, мистецтвознавство (соціально-комунікаційний аспект) : колективна монографія [наук. рек.: О. В.Безручко та О. М. Холод]. – К.: Київський міжнародний університет, 2013. С. 109–139.

12. Яніна-Ледовська Є. Ф. Класифікація стилів та напрямків сучасного хореографічного мистецтва. Культурологія та соціальні комунікації:інноваційні стратегії розвитку: матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 8–9груд. 2011 р.). Харків, 2011. С. 45-47.

Науковий керівник кандидат філологічних наук Кузнєцов С.В.